

Inkomna synpunkter under samråd för Detaljplan för del av Örby 4:1 vid kv. Lådkameran i stadsdelen Bandhagen, Dp 2015–14055

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under samrådet.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer att förslaget, under nu kända förhållanden, inte strider mot de intressen som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL. Detta under förutsättning att Länsstyrelsens synpunkter nedan beaktas.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för vatten

Planbeskrivningen och dagvattenutredningen (Bjerking, 2016-09-14, reviderad 2016-11-30) innehåller information om berörda vattenförekomsten Magelungen. Länsstyrelsen erinrar att det sedan december 2016 finns nya statusklassningar och beslutade miljökvalitetsnormer för vattenförekomster. Bland annat är miljökvalitetsnormerna för Magelungen god ekologisk status 2027 och god kemisk ytvattenstatus med undantag för bromerade difenyletrar och kvicksilverföreningar. Kommunen behöver därför uppdatera planhandlingarna med de nu gällande uppgifterna och göra en bedömning om huruvida miljökvalitetsnormerna kan följas utifrån de nya uppgifterna.

Eftersom avvattning i planområdet sker via ett kombinerat system för dag- och spillvatten anser Länsstyrelsen att kommunen även behöver utreda om andra vattenförekomster än Magelungen kan vara berörda av planförslaget.

Dagvattenhanteringen

Planbeskrivningen anger att dagvatten som leds från planområdet inte får bidra till att den ekologiska eller kemiska statusen försämrar. Länsstyrelsen vill påminna om att dagvatten från

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

planområdet inte heller får äventyra möjligheten att de beslutade miljö kvalitetsnormerna kan följas.

Dagvattenutredningen anger att planområdet kommer att koppla på det befintliga systemet för dag- och spillvatten, men att avsikten är att separera kombisystemet framöver. Efter anläggningen av ett nytt separat system för dagvattenbortledning kommer dagvatten att ledas till Magelungen. I utredningen framgår också att MKN för vatten kan följas när det systemet är på plats. Länsstyrelsen anser att kommunen i planhandlingarna behöver förtydliga ifall ombyggnationen av systemet kommer ske innan planen genomförs då det annars finns risk för att föreslagen exploatering äventyrar att MKN vatten kan följas om ombyggnationen av kombisystemet sker i efterhand.

Dagvattenutredningen nämner att möjligheten till infiltration är begränsad då marken består av berg med tunna jordmån, men gör ändå bedömning att dagvatten från hårdgjorda kvartersytor, exklusive parkeringsytor, kan ledas till grönytor för infiltration. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver förtydliga hur de beräknande flödena och föroreningshalterna kan komma att hanteras på detta sätt.

Plankartan visar att en väsentlig del av planområdet är utpekad som parkering (ca 35 platser). Visserligen anges att dessa ytor till större andel ska beläggas med genomsläppligt material, men det framgår inte av dagvattenutredningen hur dagvatten från parkeringen leds bort utan de förslag som ges är exklusive parkering. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver förtydliga hur dagvatten från parkeringen kommer omhändertas.

Hälsa och säkerhet

Buller

I planhandlingarna framkommer att merparten av lägenheterna innehåller riktvärdena. I bullerutredningen framkommer även att 22 av 87 lägenheter kommer fodra speciallösningar med inbyggda och väldämpade balkonger och/eller enklare balkongskärmar i glas mot innergård. Vilka nivåer som uppkommer med bullerskärmar och andra tekniska lösningar framkommer inte varför Länsstyrelsen inte kan bedöma om åtgärderna är tillräckliga.

Länsstyrelsen erinrar att kommunen redan i planskedet behöver redovisa att bullernivåerna är lämpliga för den typ av exploatering som föreslås. Kommunen behöver därför komplettera planhandlingarna med en utredning som visar att den föreslagna bebyggelsen kan innehålla rekommendationerna. Kommunen

behöver även tydligare ta ställning för om den föreslagna bebyggelsen är lämplig utifrån människors hälsa och säkerhet och eventuellt komplettera plankartan med planbestämmelser.

Farligt gods-led

Örbyleden är utpekad som sekundär led för transport av farligt gods. I planbeskrivningen och därtill hörande PM Risk Lådkameran (Brandskyddslaget 2016) hänvisas till Riskanalys och Risk-PM utförda för närliggande planer Ramsökaren 2 och kv Diabilden. Dessa dokument har enbart beräknat risk till följd av olyckor med brandfarlig vätska, vilket kan föranleda det korta avståndet för individrisk. Enligt Analyser av transporter med farligt gods – Mätningar utförda i Stockholm under maj och oktober 2015 (WSP, 2015) är det dock gaser, brandfarliga och andra, som transporteras mest på Örbyleden. Kommunen behöver inför nästa planskede förtydliga vilken påverkan gastransporterna har på planområdet.

Länsstyrelsen anser även att kommunen ska komplettera planhandlingarna med en bedömning av risken till följd av transporter av brandfarlig gas. Då transport av detta sker i stor utsträckning på Örbyleden eftersom den betjänar ett antal bensinstationer och verksamheter, samt verkar som omledningsväg för Södra Länken.

I PM Risk Lådkameran redovisas enbart individrisk. Längs Örbyleden, i närheten av aktuellt planområde, detaljplaneras och har planlagts flera områden med bostäder och personintensiva verksamheter. Med anledning av exploatering längs en rekommenderad transportled för farligt gods behöver kommunen bedöma samhällsriskerna och huruvida denna kan anses acceptabel.

De åtgärdsförslag baserade på brandfarlig vätska som presenteras i planbeskrivningen regleras inte i plankartan. Länsstyrelsen anser att kommunen inför granskningsskedet ska komplettera plankartan med de bestämmelser som föreslås. Bland annat att friskluftsintag ska vändas bort från Örbyleden, fasader som exponeras mot Örbyleden ska uppfylla brandteknisk klass EI30 samt att fönster och glasparter ska uppfylla brandteknisk klass EW 30.

Övriga synpunkter

Kulturmiljövård

Planområdet ligger inte inom riksintresse för kulturmiljövården men inom ett område som Stockholms stadsmuseum klassificerat som kulturhistoriskt värdefullt. Länsstyrelsen uppfattar att staden på ett bra sätt förhåller sig till den intilliggande kulturhistoriskt värdefulla

bebyggelsen och att det är väsentligt att det fortsatta arbetet utgår från samma förhållningssätt.

MKN vatten

Länsstyrelsen noterar att det förekommer en ökning av bräddningar till recipienter på grund av överbelastade kombinerade dag- och spillvattenledningar. Länsstyrelsen befarar att denna bräddning bland annat kan leda till att möjligheten för att miljö kvalitetsnormerna i berörda vattenförekomsterna kan följas äventyras.

Behovsbedömning

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att detaljplanens genomförande inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan.

Storstockholms Brandförsvär

Storstockholms brandförsvär(SSBF) har fått möjlighet att yttra sig om denna detaljplan. SSBF har tidigare yttrat sig om underlag för behovsbedömning 2015-12-11. I samrådsskedet gör SSBF följande kommentarer: SSBF förutsätter att de riskreducerande åtgärder som förestås i aktuellt Risk PM och i dito planbeskrivning genomförs. För övrigt har SSBF inget ytterligare att anföra.

Trafikverket

Väg 229- Örbyleden

Stockholm stad är väghållare väg 229- Örbyleden som är utpekad som riksintresse för kommunikationer och fyller en viktig funktion i länets transportsystem. Vägen ingår även i det funktionellt prioriterade vägnätet utifrån dess funktion för dagliga personresor och kollektivtrafik. Det är således viktigt med en god kapacitet och framkomlighet i stråket och att Stadens planering inte leder till begränsningar av vägens funktion.

Vid tillfällig stängning av Södra länken finns ett utpekad omledningsvägnät, där Örbyleden ingår. Omledningsvägnätet syftar till att säkerställa framkomligheten för transporter vid planerade drift- och underhållsåtgärder, samt vid akuta störningar och hinder på exempelvis Essingeleden och Södra länken. Framkomligheten på omledningsstråken finns reglerat i det genomförandeavtal som upprättats mellan Trafikverket Region Stockholm (dåvarande Vägverket) och Stockholms stad. Det är även utifrån detta perspektiv viktigt att inga åtgärder vidtas som begränsar framkomligheten på stråket.

Risk

Örbyleden är sekundär transportled för farligt gods och Trafikverket hänvisar till Länsstyrelsen bedömning och riktlinjer kopplat till detta.

Luftfart

Byggnader och föremål över 20 meter kan påverka luftfarten.

LFV är sakägare till CNS-utrustning och ska kontaktas när byggnader och andra objekt planeras som är 20 meter eller högre över marknivån. LFV kan utföra en flyghinderanalys och även genomföra lufrumsutredningar. De utreder eventuell påverkan på samtliga flygplatsers influensområden och tekniska system kopplade till flygverksamhet. Höga objekt riskerar att störa de tekniska systemen genom elektromagnetiska störningar.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar**Socialförvaltningen**

Som enhetschef för Boende- och behandlingsenheten inom Socialförvaltningen, vill jag informera om vår verksamhet Bandhagshemmet som ligger på Skeppstavägen 1-3 i Bandhagen. Denna verksamhet ligger i direkt anslutning till de planerade hyreslägenheterna Lådkameran.

Bandhagshemmet är ett boende som erbjuder 65 platser för hemlösa vuxna kvinnor och män med missbruksproblematik och/eller psykisk ohälsa. De boende kan även vistas på Bandhagshemmet på LRV-permission, LP- permission (lagen om rättspsykiatrisk vård samt lagen om psykiatrisk tvångsvård) och LVM- permission § 27 (Lag om tvångsvård av missbrukare i vissa fall).

Av erfarenhet vet vi att de brukare som bor på Bandhagshemmet av omgivningen kan upplevas som udda och avvikande samt utmärka sig på ett negativt sätt, t.ex. vid psykisk instabilitet eller drogpåverkan. Brukarna rör sig ofta i området runt Bandhagshemmet och kan på grund av deras problematik vara högljudda och på så sätt skrämja förbipasserande familjer och barn. Det föreligger även risk finns för att sprutor och kanyler kan påträffas i närområdet.

Det är mycket viktigt att det byggs fler bostäder i staden och vi ställer oss positiva till att våra verksamheter som riktar sig till hemlösa missbrukare ligger i vanliga bostadsområden. Men samtidigt vill vi med detta brev uttrycka stor oro för möjliga

negativa konsekvenser, både för de som kommer att bo i hyreshusen och för våra brukare. Detta framför allt för att de planerade hyreshusen ligger så pass nära Bandhagshemmets verksamhet att det inte, enligt vår bedömning, går att undvika att de två grupperna möts i vardagen.

Vi berättar gärna mer om vår verksamhet på Bandhagshemmet och de brukare som bor där. Det går bra att kontakta mig om ni behöver mer information.

Enskede-Årsta-Vantörs Stadsdelsnämnd

För behandling i vår stadsdelsnämnd den 16 mars måste vi lämna in vårt remissvar till nämndsekreterare den 23 februari. Eftersom vi redan är ganska hårt belastade upp till dess skulle jag vilja be om förlängd svarstid till den 7 april, vilket är dagen efter nästa stadsdelsnämnd, så att vi kan skriva ett genomarbetat remissvar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avstår från att yttra sig i detaljplanens samrådsskede på grund av omfattande pågående förändringar av detaljplanens utformning sedan ärendet remitterades. Planeringsunderlag för bedömning av detaljplanen saknas eller stämmer inte överens med pågående planering. Nämnden avser istället yttra sig i detaljplanens utställningsskede.

Stockholms stadsmuseum

Museet har i tidigare remissvar för behovsbedömning sett det som möjligt att bygga på platsen men efterfrågade en mer lyhörd gestaltning till Bandhagens 1950-talsstruktur samt studera lämpligheten med ett högt hörnhus.

Stadsmuseet ser positivt på att förslaget nu bearbetats i detaljplaneskedet liksom att museets synpunkter har hörtsammats. Föreslagna tre lamellhus med gynnsamt släpp mellan byggnadskropparna ser museet möjliga på platsen och de anses inte inverka negativt på områdets kulturmiljövärden. Ett medskick är att det kan konstateras att förgårdsmarken är mycket smal. En något mer markerad och bredare förgårdsmark skulle tydligare ansluta till befintlig struktur liksom ta tillvara stadsdelens gröna inslag.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Rådet har inget att erinra mot bebyggelse på platsen. Det är däremot mycket olyckligt att den smala förgårdsmarken och trafikföringen längs Grycksbovägen och Örbyleden inte tillåter möjlighet till

angöring till bostadshusen från dess framsidor. Förslaget skulle ges mycket större kvaliteter för de boende om den trafikstörda platsen hölls fri från trafik på gården.

För rådet står det klart att det finns mycket att vinna med att omvandla de tidigare matargatorna in i senmodernistiska områden från rena vägreservat till kvartersgator i en tätare stadsmiljö. I samband med ärendets dragning kom rådet dock att diskutera Örbyledens framtida användning. Det pågår arbeten med att även förändra de stora leder som omger bostadsområden från den här tidsperioden. Den planering som sker i det blivande bostadskvarteret tar inte höjd för de kvalitativa möjligheter som ges med Örbyleden omvandlad till något av en "stadsboulevard". Parkeringsplatser för 36 bilar mot leden skapar inte en stadsmässig gatumiljö och bebyggelsens placering medverkar inte till att sluta gaturummet på ett positivt sätt.

För rådet är det viktigt att ett helhetsgrepp för Örbyleden bör styra bebyggelsen vid dess sidor så att det stora stråket ges samma möjligheter i planeringen för bebyggelse, cykelstråk, gångvägar och angöring längs hela dess sträcka. Skönhetsrådet anser inte att bebyggelsen i ovanstående del bör föregå ett sådant program då det är så nära förestående.

Skönhetsrådet avstyrker förslag till detaljplan för del av kvarteret Örby 4:1, invid kvarteret Lådkameran, i dess föreliggande form.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshinderfrågor
Rådet avstyrker detaljplanen med hänvisning till följande:

Rådet anser att det är mycket olämpligt att bygga bostäder utmed Örbyleden med hänvisning till ledens nuvarande utformning och status som sekundär transportled för farligt gods. Samt att utgöra omledningsväg vid stopp i Södra länken. Vi är medvetna om att det finns planer på att omvandla Örbyleden till en stadsboulevard. Det är dock oklart när detta kan tänkas ske. Exempel på risken att föregripa en sådan omvandling finns i Hammarby sjöstad vid Danvikstull. Här har bostäder placerats mycket nära motorled, väg 222, med stora och förfulande bullerskärmar som ändå inte får effekt på de övre våningsplanen. De planer som redan fanns då bostäderna byggdes att leda in motorvägen i tunnel under Henriksdalsberget har skjutits till en diffus framtid.

Rådet anser därför att ett helhetsgrepp måste tas på denna och omgivande planer som inbegriper eventuell förändring av Örbyleden.

Magnetfält

Två av myndigheternas rekommendationer om magnetfält lyder

”Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.”

”Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.”

Av SSM Rapport 2012:69 Magnetfält i bostäder framgår vad som är förhöjda magnetfält, det vill säga $0,2 \mu\text{T}$ (lika med 200 nT).

”Ungefär 95 % av bostäderna som mättes under våren hade uppskattade årsmedelvärden som understeg 200 nT . Värden upp till 200 nT i årsmedelvärde får därmed anses utgöra normala magnetfältsnivåer i svenska bostäder. Värden som överstiger denna nivå är att betrakta som förhöjda.”

Av Socialstyrelsens meddelandeblad från 2005 om magnetfält framgår inte vid vilken fältstyrka som riskökningen börjar. En fördubblad risk vid $0,4 \mu\text{T}$ som det är fråga om i jämförelse med exempelvis $0,079 \mu\text{T}$ som är medialvärdet för alla bostäder i SSM:s rapport 2012:69 (tabell 4). Jämförbara varierande magnetfält med naturligt ursprung är storleksordningen $0,000001 \mu\text{T}$.

Magnetfälten kring den nedgrävda kraftledningen är summariskt behandlade. Det saknas en magnetfältsutredning som beskriver fältens utbredning och hur de ändras med olika förläggingsdjup och upp till maximalt kapacitetsutnyttjande av ledningen. Som vi ser det har både rekommendationer och försiktighetsprincip frångåtts.

Trafikkontoret

Trafikkontoret ser positivt på förslaget med ny kompletterande bostadsbebyggelse i ett kollektivtrafikenära läge.

Gångtrafik

Kontoret ser gärna att fastighetsgränsen placeras för att medge en breddning av gångbanan till $2,5 \text{ m}$. Dessutom behöver utrymme finnas för att medge placering av belysning mellan husen och gångbanekant.

Parkeringstal och mobilitet

Kontoret är medvetet om bakgrunden till att Stockholmshusen har förhållandevis låga parkeringstal. I stadens gemensamma arbete med flexibla och gröna p-tal togs en modell fram. I modellen framgår att byggherren aktivt ska arbeta med mobilitet för övriga transportslag i de fall då parkeringstalet föreslås vara lågt. Kontoret

vill därmed påtala vikten av att cykelparkeringen är av god standard och lättillgänglig samt att det är lätt att ta sig ut på pendlingscykelnätet. Med detta som bakgrund är exempel på lämpliga åtgärder inomhuscykelparkering i markplan, direkt koppling till cykelstråket väster om Örbyleden och eventuellt ett servicerum för cykelreparationer eftersträvarsvärt. Kontoret förespråkar även ytterligare åtgärder som försvara det låga bilparkeringstalet.

Angöring

Anslutningar mot allmän gata ska ske enligt Teknisk Handbok.

Avfallshantering

Kontoret önskar att avfallsbehållarnas placeringar framgår av plankarta eller illustrationsplan. Avfallshanteringen ska ske på kvartersmark. Ska hämtfordon köras in på fastigheten bör rundkörning alternativt vändning kunna ske helt inne på fastigheten. Backning ut på allmän gata tillåts inte.

Parkmark

I fortsatt arbete bör en redovisning av hur tryggheten längs parkvägen kommer att säkerställas ingå. Parkmarken bedöms inte ha höga naturvärden eller rekreationsvärden.

Dagvatten

Dagvatten ska omhändertas inom egen fastighet.

Utbildningsförvaltningen.

Förvaltningen har tydliggjort i Samordnad grundskoleplanering i Sockholm (SAMS) att det kommer att behövas en ny skola i Bandhagen-Högdalen. En långsiktig realistisk plan måste säkerställas i samband med att fler detaljplaner för nya bostäder tas fram.

Under prognosperioden kommer det i dagsläget inte finnas utrymme för alla barn i området att gå i Bandhagens eller Bäckahagens skola. Eleverna kommer troligen att hänvisas till skolor utanför området, vilket inte har fungerat tidigare.

Förvaltningen vill understryka vikten av att utbildningsförvaltningen ingår i stadsbyggnadskontorets sändlista för detaljplaner.

Trafikförvaltningen*RUFS, Pågående utredningar*

Området ligger i RUFS 2010 inom regional stadsbygd med utvecklingspotential. Det innebär att det finns stråk och områden som människor kan nå med matarbussar, på cykel eller till fots inom ca 1200 m från stationer i spårsystemen eller från större bussterminaler. Den regionala tillgängligheten till dessa områden varierar mellan kommunerna, men den är generellt högre i de centrala delarna och lägre längre ut. Bebyggelsen bör vara tät och områdena kan innehålla lokal grönstruktur och i några fall även naturreservat.

Förutsättningar för befintlig och planerad kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i området består av tunnelbanan i form av Bandhagens tunnelbanestation cirka 350 m från planområdet. På Grycksbovägen trafikerar buss mellan Skarpnäck och Skärholmen samt Bagarmossen och Gröndal.

Trafikförvaltningen förutsätter en fortsatt god framkomlighet för kollektivtrafiken.

Övriga remissinstanser**Stockholm Vatten Avfall***Allmänt*

Den planerade byggnaden kommer i konflikt med Stockholm Vatten och Avfallsservisledning till Lådkameran 3, vilken kommer att behöva läggas om. För att säkra rätten för Stockholm Vatten och Avfall att underhålla och för all framtid bibehålla befintliga vattenledningar inom detaljplanekartan, behöver ett u-område formos enligt nedan, se även bilagd ritning.

För att möjliggöra åtkomst av denna ledning krävs att:

- Passagen mellan husen är minst 10 m,
- att sopkassunerna inte placeras inom u-området,
- att busskuren i Grycksbovägen flyttas utanför u-området,
- att placeringen av makadammagasinet flyttas utanför u-området

Vattenförsörjning

Vattenanslutning kan beredas genom vattenledningar i kringliggande gator. Aktuellt område ligger inom en högttryckzon. Lägsta vattentryck i förbindelsepunkt motsvarar nivån +85 m och högsta nivån +115 m över stadens nollplan.

Spillvatten

Spillvattenanslutning kan beredas till avloppsledning i kringliggande gator, i första hand till spillvattenledningen som planeras mellan husen i Grycksbovägen.

Dagvatten

Lokalisering av föreslaget makadammagasin i passagen mellan husen på Grycksbovägen är inte lämpligt pga. Planerad servisledning. Alternativt kan ett makadammagasin på 110 kbm planeras i hörnet mot Örbyleden/ Grycksbovägen, eller så kan utformningen på makadammagasinet ändras så att det finns plats för vår servisledning. Nya konkreta förslag som fungerar med våra servisledningar bör tas fram.

I dagvattenutredningen står det att avsikten är att de kombinerade systemen skall dupliceras, s.15, och att en framtida recipient är Magelungen, vilket inte stämmer. I dagsläget finns inga planerade åtgärder för duplicering av detta område. Vid en eventuell framtida duplicering blir troligen recipienten Saltsjön.

Servitut

Den planerade byggnaden kommer i konflikt med Stockholm Vattens ledningar. För att säkra rätten för Stockholm vatten AB att underhålla och för all framtid bibehålla va-ledningarna inom detaljplanekartan med U markerat område, måste servitutsavtal tecknas mellan bolaget och fastighetsägaren eller tomträttsinnehavaren. Alternativt kan rätten säkras genom bildande av ledningsrätt, vid förrättning enligt ledningsrättslagen.

Ellevio AB

Ellevio AB har erhållit rubricerade förslag för yttrande och har följande synpunkter.

Ellevio AB regionnät har ett 110 kV kabelstråk längs Örbyleden. Bullerplank får inte placeras ovanpå ledningsstråket. Avståndet måste vara minst 2 m till närmaste ledning. Ledningsutsättning ska beställas innan arbete inleds. Beroende av bullerplankets utformning kan skyddsjordning krävas. Kontakta oss för samråd.

Bullerplankets utformning eller placering får inte påverka Ellevios möjligheter till att komma åt kabelstråket för eventuella reparationer.

Ellevio har även urdrifftagna 110 kV oljekablar inom planområdet. Kablarna kommer att saneras inom snar framtid. Samordning kan krävas.

Vidare har Ellevio en 220 kV kraftledning på motsatt sida av Örbyleden. Ledningen kommer att ersättas av Svenska kraftnäts 420 kV markkabel tidigast år 2020. Förhöjda elektromagnetiska fält kan förekomma. Vid sprängning invid våra anläggningar får gränsvärden för vibrationshastighet och acceleration inte överskridas. Sprängning närmare än 100 m från kraftledning ska aviseras till vår driftcentral.

Ellevios anläggningar kan påverkas genom exempelvis sprängning, borrar, vibrationer och sättningar. Vi utgår från att denna typ av påverkan inte kommer att ske.

Åtgärder i Ellevio AB:s befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio AB samt bekostas av byggherren.

Kontaktperson: Magnus Lommerdal, tel. 08 - 606 03 82 eller Stina Byfors, tel. 08 - 695 13 30.

AB Fortum Värme

Fjärrvärme/Fjärrkyla: AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad, PoD/Nät Anläggning får till remissens besvarande anföra följande: Inom planområdet finns befintliga fjärrvärme- och/eller fjärrkyla-ledningar. För att kunna planera ev. ledningsomläggningar och nya ledningsdragningar samt säkra befintlig drift med så få driftstörningar som möjligt är det bra med tidig information och samrådsmöten. Åtgärder i Fortum Värmes distributionsanläggningar utförs av Fortum Värme och bekostas av byggherre enligt gällande avtal, viktigt att vi tecknar genomförandavtal snarast möjligt. I övrigt ingen erinran. Kontaktperson är Christian Halvarsson, tel. 08 671 85 49.

Produktionsanläggningar: Detta planärende bedöms inte påverka produktionen vid Högdalens KVV eller spetsanläggningar/RB Kontaktperson är Richard Boberg, tel. 08 671 78 23.

TeliaSonera Skanova Access AB

Skanova har flera markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet som försörjer närområdet, se bifogad karta. Dessa anläggningar bör kanske skyddas med u-område. Anläggningarna bör även kunna användas för fiberanslutning av planerad nybyggnation. Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga tele anläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Denna ståndpunkt skall noteras i planhandlingarna. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att

den part som initierar åtgärden även bekostar den. Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan. Kontakta <https://www.ledningskollen.se>
Kabelanvisning beställs via <https://www.ledningskollen.se>
För ledningssamordning kontakta Nichlas Persson Skanovas Nätförvaltning för det aktuella området på tfn (vxl): 08 - 604 04 90.

Svenska Kraftnät

Nuläge - utbyggnadsplaner

Svenska kraftnät har av regeringen fått i uppdrag att, tillsammans med elnätsföretagen Vattenfall och Fortum, utreda en helt ny struktur för Stockholmsregionens elnät. Utredningen går under namnet Stockholms Ström och har resulterat i ett femtiotal stora och små projekt som när de genomförs leder till ett elnät som säkrar elförsörjningen i regionen för en lång tid framöver. Projekten innebär att drygt 20 kommuner kommer att beröras av nybyggnationer och ombyggnationer där en del befintliga luftledningar kommer att rivas och nya anläggningar kommer att byggas.

Invid aktuellt planområde planerar Svenska kraftnät inom ramen för Stockholms Ström för en ny markförlagd 400 kV-ledning. Samråd för den planerade ledningen har hållits och en ansökan om koncession enligt ellagen överlämnades till Energimarknadsinspektionen i december 2016.

Svenska kraftnäts magnetfältspolicy

Vid all nyprojektering av 220 kV- och 400 kV-växelströmsledningar i det svenska stamnätet tillämpar Svenska kraftnät en magnetfältspolicy som innebär att vi utgår från 0,4 mikrot Tesla som högsta magnetfältsnivå vid bostäder eller där människor vistas varaktigt.

Mer information om Svenska kraftnät och magnetfält finns på vår hemsida, svk.se.

De senaste 30 årens forskning har inte kunnat säkerställa några hälsorisker relaterat till magnetfält. Mer information finns på Strålsäkerhetsmyndigheten hemsida, www.ssm.se. Där finns bland annat en broschyr om magnetfält och hälsorisker.

Broschyren finns på adressen:

<http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/Global/Publikationer/Broschyr/2009/Magnetfalt-och-halsorisker-low.pdf>

Ärendespecifik information

Svenska kraftnät har diskuterat planeringsförutsättningarna för såväl Svenska kraftnäts ledning som för Stockholms stads planarbete i området. I en skrivning daterad 2016-11-18 redogjordes för Svenska kraftnäts synpunkter på stadens planeringsarbete för kvarteren Lådkameran och Diabilden. Skrivningen bifogas detta yttrande, se bilaga 1. Skrivelsen diskuterades också på ett möte den 23 november 2016 där förutom Stockholms stad och Svenska kraftnät också exploatörerna närvarade.

För den tillkommande ledningens driftsäkerhet gäller följande:

- Avståndet till närmaste bostadshus eller byggnad för varaktig vistelse ska utgå från Svenska kraftnäts magnetfältspolicy. Ett magnetfältsvärdebidrag från ledningen på 0,4 mikrotelsla får inte överstigas.
- Den termiska påverkan från andra anläggningar samt den markuppvärmning som genereras av markkabeln måste beaktas.
- Avstånd till andra anläggningar måste beaktas i ett arbetsmiljöperspektiv vad gäller framtida underhålls- och reparationsarbete.
- Tillkomst till den planerade markkabeln måste kunna säkerställas för underhåll och eventuella reparationer.
- Förutom avstånden som bestäms utifrån ovanstående behöver också ett reservutrymme tillkomma för det fall utsättning av byggnader skiljer sig från information enligt samlingskarta.

För att ovanstående behov ska kunna uppfyllas krävs ett avstånd på minst 12,5 meter hålls mellan Svenska kraftnäts planerade ledning och närmaste byggnadsdel.

Slutsats

Svenska kraftnät önskar att Stockholms stad tar motsvarande hänsyn vid planering av ny bebyggelse invid befintliga och planerade stamnätsledningar som Svenska kraftnät gör vid byggnation av nya ledningar med hänvisning till den magnetfältspolicy Svenska kraftnät tillämpar.

Svenska kraftnät vill att Stockholms stad tar hänsyn till planerad kraftledningssträcka i kommande planeringssammanhang och önskar ta del av även framtida bygglov och detaljplaner som rör det aktuella planområdet samt det berörda området för den framtida kraftledningens sträckning.

För att Svenska kraftnäts magnetfältspolicy ska kunna efterlevas behöver detaljplanen justeras så att närmaste byggnadsdel placeras minst 12,5 meter från den planerade 400 kV-kabeln. Svenska kraftnät avstyrker därmed föreslagen detaljplan med hänvisning till att vår magnetfältspolicy inte uppfylls.

Svenska kraftnät ser fram mot fortsatt dialog angående de olika planerade projekten i området ser fram mot ett arbete där såväl planering som framtida projektering för både kraftledningen och för Stockholms stads planarbete i området sker i samförstånd.

För övergripande information rörande Svenska kraftnäts framtida planer för stamnätet för el hänvisar vi till *Perspektivplan 2025* och *Nätutvecklingsplan 2016 - 2025*. Dessa dokument finns publicerade via vår hemsida: <http://www.svk.se>

Detta yttrande har beslutats av avdelningsdirektören Malin Werner efter föredragning av samhällsplanerare Mats Borrie. Vid ärendets handläggning har även Katrin Seuss deltagit.

Lådkameran 3

Sammanfattning

- Planeringsprocessen kräver ett utökat förfarande.
- Med stöd av Stadsmuseets värdering av området, den landskapsanalys som är gjord, Länsstyrelsens nyligen publicerade samrådsyttrande över Stockholms översiktsplan samt exempel på liknande hus i Svedmyra och Gamla Enskede så står vi fast vid vår tidigare åsikt att ett 3-våningshus längs med Grycksbovägen kan byggas. Huskroppen längs med Grycksbovägen bör alltså sänkas till 3 våningar.

All planerad bebyggelse längs med Örbyleden bör utgå av följande skäl:

- Länsstyrelsen har påpekat i sitt samrådsyttrande att frågor kring vilka transportvägar som farligt gods ska ta måste tas itu med på ett strategiskt och övergripande sätt, inte som här i en detaljplanprocess där mycket komplexa frågor ska lösas.
- Utvecklingen av Örbyleden till stadsboulevard eller urbant stråk verkar inte ligga inom överskådlig framtid. Mycket av lösningarna i detaljplaneförslaget förutsätter att Örbyleden slutar vara en sekundärled för transport av farligt gods inom en ganska snar framtid. Vi föreslår att planerna aktualiseras åter när Örbyleden väl har blivit en vanlig stadsgata.

- Man har i detaljplaneförslaget frångått Länsstyrelsens bestämmelser om skyddsavstånd från väg med farligt gods. Det tycker vi inte att man ska göra. Man måste beakta Länsstyrelsen synpunkter i deras samrådsyttrande angående riskerna med att bygga för nära vägar med farligt gods.
- Det finns en multifaktoriell risksituation i detaljplaneområdet: farligt gods + elektromagnetiska fält av markförlagd kabel + sist men inte minst
- Miljö- och hälso-risken har knappast alls beaktats i detaljplaneförslaget. Vi kräver att en miljökonsekvensbedömning genomförs snarast, och att Miljöförvaltningen samt miljömedicinsk expertis medverkar i detta.
- Vi har lämnat en mycket omfattande redogörelse för alla kända hälsorisker med partikelexponering från vägtrafik, och påpekar att några säkra nivåer under vilka partikelhalter är ofarliga inte finns!
- Det torde vara en signifikant hälsorisk både för oss som redan bor här och för kommande boende med partikelexponeringen som uppstår om detaljplanen förverkligas.
- I en framtid kan det mycket väl bli så att gränsvärdena för partikelnivåer justeras nedåt mot WHO:s riktlinjer, varpå många bostäder nära hårt trafikerade vägar inte uppfyller godtagbara normer.
- MKB-underlaget bör alltså delas upp på risk respektive hälsa/miljö.
- När det gäller partikelexponering så citerar jag Länsstyrelsens rapport "Riskanalyser i detaljplaneprocessen – vem, vad, när och hur?" som skriver att: "så länge det inte kan påvisas att ingen påverkan kan ske måste riskerna utredas vidare", det vill säga att frågan måste utredas grundligt!
- Givet att Örbyleden skulle bli en stadsboulevard så anser vi att det för att nå godtagbara luftföroreningshalter också måste införas sänkta hastigheter och dubbdäcksförbud!
- Detaljplaneområdets vegetation besitter viktiga ekosystemtjänster som kräver att vegetationen bevaras!
- Nuvarande bullervall och vegetationsbarriär uppfyller enligt bifogad litteratursökning kriterierna för ett idealiskt skydd mot partikelexponering för befintlig bebyggelse. Ett bullerplank torde avsevärt försämra detta skydd, med ökade negativa hälsorisker för oss som redan bor här.
- Framkomligheten för cyklister försämras enligt vår synpunkt ovan.

- Barnkonsekvenserna är inte acceptabla, och inte heller planeringen att låta biltrafik gå över gårdsmark för att angöra parkeringsplatserna längs Örbyleden. Dessutom kan man inte planera trapphusentréer och portar mot Örbyleden enligt det risk-PM som Stadsbyggnadskontoret själva låtit göra. Vår förening motsätter oss förstås att vår tomträtt tas i anspråk för att anlägga bil- och gångväg på baksidan, om portar och entréer skulle förläggas åt andra hållet.
- Landskapsanalysen har utpekat området som en viktig spridningskorridor, ett viktigt gång- och cykelstråk samt är av stor betydelse som vardagsnatur.

Övriga, ej sakägare

Privatperson 1

Sandell & Sandbergs skisser på fastigheter sedda från Örbyleden ser riktigt trevliga ut, med huskroppar i tegel och puts, plus att de har riktiga tak i olika höjder med utbyggda takfönster, d.v.s. inga fyrkantiga lådor hämtade ur miljonprogrammen. Tror det också är viktigt att man gör iordning lokaler för butiker, kaféer och dyl. i gatuplan så folk slipper titta in i tvättstugor och källarutrymmen.

Däremot en skiss föreställande ett promenadstråk mellan bostadshusen som påminner om Dalen i Enskede, anonymt och ingen yta som inbjuder till folkliv, snarare tvärtom, man skyndar därifrån.

Vidare vill jag kort bara nämna det planerade bygget på Årstafältet. Det ser ut att bli ett fruktansvärt område som utgörs av höghus i sterila material som betong, metall och glas i märkliga former. Jag vet att människor inte egentligen trivs med att på så, men eftersom man måste ha tak över huvudet så rättar dom sig i leden.

I många större städer i Europa väljer man att bygga i klassisk stil; mycket uppskattat och marginellt större kostnader, kostnader som garanterat kommer löna sig att lägga på, för på sikt blir det områden som folk trivs i, och tillsammans tar hand om!

Privatperson 2

Vi är många som bosatt oss utanför citykärnan för att få bo lite glesare, lite luftigare, att helt enkelt få lite andrum i all stress. År efter år så naggar staden konstant på dessa grönytor som finns runt omkring oss i söderort utan att ge något tillbaka. Är det inte en skogsdunge, så är det en basketplan, en tennisplan, en fotbollsplan

eller en infartsparkering som försvinner till byggherrarnas byggnationer. För ett par dagar läste jag att man hade byggt så mycket i söderort, men att man lyckades ”glömma bort” förskola och skolor, i närområdet, och var kommer dessa att byggas, ja svaret har ni ju själva, på någon idag grön yta. Är så trött på detta naggade av grönområden som hela tiden sker utan att de ges något tillbaka till de boende i området. I många U-länder är det ett krav att en byggherre endast får bygga om denne också ger något tillbaka till de boende eller närområdet, kanske dags att börja införa samma sak här. Staden kallar sig gärna för den gröna promenadstaden, men då måste man ju ha något grönt att gå i, tänk på det.

Hyresgästföreningen Skeppsta

Lokala Hyresgästföreningen Skeppsta, förening av hyresgäster i området närmast de planerade byggnationerna, har följande sakliga invändningar mot detaljplanen.

1. Antalet parkeringsplatser tycks vara beräknat kraftigt för lågt i jämförelse med nuvarande behov i omgivande bebyggelse. En trafikanalys beträffande det förväntade ökade antalet bilar pga. de nya bostäderna verkar saknas i planen. Antalet bör beräknas efter normen 1,8 platser per hushåll.
2. Planen innebär att en del naturmiljö förstörs på byggplatsen, vilket otvivelaktigt kommer att försämra luftkvaliteten i området.
3. Bullernivån kommer att öka under byggperioden för de nu boende. En bullerskyddsplan saknas för byggperioden.